

Έτσι κ' εμείς είμαστε ο καλός σπόρος που θα ξαναγεννήσει τη φυλή μας. Είμαστε λίγοι· «όλιγον έστι το καλόν πανταχού και τίμιον», είπε ο Αριστοφάνης για τα χρυσά μήλα των Έσπερίδων όταν είχε πρωτοφτάσει στην Αθήνα ο σπόρος τους. "Ας μη χάνει ο καλός μας γιατρός τον καιρό του για να έβρει αν έχουμε τούτο ή εκείνο το ελάττωμα. Κι αν το απόδειχνε, τίποτις δε θάπόδειχνε. Οι έσωτερικές μας δυσαρμονίες, αν υπαρχαν, κι αν είχαν Έλόγου του σε θέση να τις ιδεί, θάταν για μας... Για τή φυλή μας εμείς είμαστε οι ξεχωριστοί, οι διαλεκτοί, οι ήρωες... Είμαστε δυσανάλογοι ακόμα για τους τριγυρινούς μας. Μά για τή δυσαρμονία φταίν άρτοί. "Ας προσέξει ο κ. Μ. άς καταλάβει. Καιρός πιά, ότι για κάτι άλλο πρόκειται παρά για νέες λέξεις και γι' άνορθογραφίες.

Όταν ο Roland ύπουρξός πιά, παρουσιάστηκε στο Λουδοβίκο XVI με ρούχα από τόσχα άπλή και με σακαρίνια δίχως ριούμπες, ο τελετάρχης σήκωσε τα χέρια του στον ουρανό σά νόθελε να πει τι νέες λέξεις! τι άνορθογραφίες! ο ταλαίπωρος δέν είχε καταλάβει ότι όλα πιά τριγύρω του είχαν αλλάξει. Να πώς κι ο κ. Μ. κατάντησε πορτιέρης και τελετάρχης στους όμπρελλοφόρους προμάχους των «Πατριών». Σάν τους γιατρούς του Μολιέρου του φωνάζουν κρατώντας το χορό

dignus dignus est intrare
in nostro saneto corpore.

Μιά γενναί' άπόφαση και μπορεί να γλυτώσει από τέτια ντροπή.

"Ας κλώσει τρίχα κατσικίσια κι άς ύφάνει μ' άφτη ένα γερό σακί, μιá βασταγεριά, όπως τή λέν έδω στη Θράκη. "Ας τή γεμίσει με τήν όρθογραφία που τού μάθαν κι όταν θάνκι συναγμένοι στο Πρυτανείον οι λεγάμενοι, ές τους στείλει το πεσκέσι. "Ως τώρα έκανε τιμή στο Έθνικό Πανεπιστήμιο, όπως είπαν τα φύλλα· καιρός να τιμήσει και τους προγόνους του.

Πόλη. Άπρίλης 1905

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ
γιατρός

έντες, τά μαντάτα, και τής δουλειές των άλλων. Κ' έπέρινα τον καιρό της να κρίνη και να ξεστομίξη σόλια για κάθε τι. Η μεγαλύτερη δουλειά της ήτον να λήη τραγουδάκια, να βγάξει παραγκώμια για τον καθέναν.

"Αμα έβγαине το πουρνό άπ' τήν Έκκλησιά, άπό τή στερνή φορά που είχε ξαναρχίσει να πηγαίνη, τó έστρων' εκεί στα σκαλοπατάκια, όχι μακριά 'π' τó σπίτι της, κ' έπιανε λακριντί με τής γειτόνισσες. Τής καθημερινές έκανε και τή ρόκα της, έδούλευε κ' ή γλώσσά της, σάν να έκαναν ζευγάρι τα δυό. Τής Κυριακές, που έβλεπε και πλειότερον κόσμο (γιατί τó στερνό κατηγορικό καλδερίμι, ήτον πρώτο σοκάκι κατά τó γιαλό, δίπλα στην πιάτσα) άλεθε τó διπλό ή γλώσσά της.

"Αν έβλεπε κανένα μαραγκόν του ταρσανά στολισμένον, με γαλάζια γιαλιστερή βράκα, με τó φέσι κατακόκκινο, και μακριά φούντα, έλεγε· «Κόρδα και φούντα, και τάσπρα, πούν' τα;»

"Αν έπερνούσε καμμιά νεόνυφη, με όλόχρυσα κεντήματα και ποδογύρια, που ή κορμостаσιά της δέν τής έφαινεταν τόσο νόστιμη· «Τί τέμπλα, τί άνέμη, θά πώ; κουρμαντέλα, να μην άβασκαθής, τó κορμί της!..»

"Αν ήτον κοντή και χωρίς μέση· «Τί κουβάρι

ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ

— Καβαλλάρη, πάνω σ'άτι
Τό γοργό, σό μονοπάτι
Που προβαίνεις; και που πās;

Καβαλλάρη, τά σκοτάδια
Σε κυκλώνουν· σ'ά ρημάδια
Τι γυρεύεις; τί ζητάς; —

— Στού 'ψηλού βουνού τή ράχη,
Μέσ' στην έρημιά μονάχη
'Η καλή μου μένει εκεί.

'Απ' τó δράκοντα κλειμένη,
Λυώνει σιδεροδεμένη
Μέσ' στη μαύρη φυλακή.

Γιά τó άτίμητο τó ταίρι,
Θέ να χώσω τó μαχαίρι
Μέσ' στού δράκου τήν καρδιά.

Κι διαν θά γυρνά στη χώρα,
Θά βαστώ, χαρούμενη ώρα,
Τήν καλή στην άγκαλιά.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ
ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Για τó θέατρό μας και για μιá
τραγωδία

(Συνέχεια άπό τó περασμένο φύλλο)

'Από τή ζωή μας να βγή και τó θεατρό μας.(1)
Παρακαλώ να μην παρεξηγηθούν τά λόγια μου τούτα και να νομίση κανένας ότι γυρεύω να κλειστούμε μέσα στο στενότατο κλουβί του μισόζενου έθνισμού και να μην κοιτάζουμε καθόλου γύρω μας τί γίνεται στην τέχνη, να μη βλέπουμε με πιό καινούργιο πρόσωπο παντούθε ξεπροβάλλει, παρά ζαρωμένοι στο καθούκι

(1) Κίποιο δρόμο καινούργιο στο κοινωνικό δρέμα δείχνει τó δράμα του κ. Ταγκόπουλου «Ζωντανό και Παθαμένο», που βγήκεν άπό τή ζωή μας με πρωτότυπο τρόπο.

μας σάν τις χελώνες να μένουμε κουφοί σ' ό,τι όμορφο μάς κράζει. Αυτό θά ήταν άλλη άρνηση τής ζωής, γιατί δείξιμο ζωής είναι ή ζήτηση και φυσικό του ανθρώπου να γυρεύη πάντα τó νέο και να μην εύχαριστιέται μονάχα με τά παλιά. Και κάθε άληθινός και δημιουργικός ποιητής θέλει να πλάση δικά του και λείει πάντα με τó μυαλό του, κι αν δέν τους ξέρη τους δείχνει άληθινούς με τó έργο του τους στίχους του παλαιού Τιμόθεου :

Ούκ άείδω τά παλαιά,
Καινά γάρ μάλα κρείσσω.
Νέος ό Ζεύς βασιλεύει,
Τό πάλαι δ' ήν Κρόνος άρχων.
'Απίτω Μούσα παλαιά. (2)

Συμπέρασμα· να πλθούμε νέο δικό μας κι αν τύχη να πάρουμε άπό τó ξένο να ξεδιαλέγουμε με προσοχή κείνο που μάς χρειάζεται και που ταιριάζει στην έθνική μας ψυχή. Να κεντρόνουμε δηλ. στο έλληνικό πνευματικό δέντρο τó Ευρωπαϊκό με τρόπο που να βεβαιόνη τó δημιουργικό δυνάμωμα.

"Ενα άπό τά μεγαλύτερα πνεύματα τής εποχής μας και του κόσμου όλου, ο Βάγνερ, όταν έβανε μέσ στο μυαλό του τά θεμέλια του, μεγάλου του έργου, τήν κοινωνία γύρω του μελέτησε κ' είδεν. "Ακουσε τους στεναγμούς της, τις βλαστήμιες της προς τή ζωή· ξάνοιξε με τά μάτια τής ψυχής του τó βαθύτερο πόνο της· ένοιωσε τήν κρυφή της λύπη, γιατί πουθενά δέν ξεχώριζε τήν έλπίδα καλύτεροσύνης. Κ' είπε με τó έργο του να γνωρίση σ' όλους αυτούς τους άπελπισμένους, σ' όλους τους λατρευτάδες του θανάτου, τή γλύκα τής ζωής, να δυνάμωση τήν πίστη τους και να τους φέρη τήν ήθική γιατριά. Τί έκαμε; (ι) Στην παράδοση έτρεξε. Και να πώς ή τετραλογία του «Δαχτυλιδιού των Νιβελοϋγγεν» άνοίγει διάπλατες τις θύρες του κόσμου, που οι πονεμένες ψυχές λαχταρούσαν. Τους δείχνει ο Βάγνερ τήν όμορφιά με τήν εύαγγελική άγάπη θρεμένη, για γιάτρισά τους. Γίνεται επαναστάτης στην τέχνη και τά όπλα του τά παίρνει άπό τήν ψυχή τής φυ-

(2) Th. Bergk.—Poetae Lyrici Graeci.—Τιμόθεος άπόσπ. 8.

(3) Δέν ζετάζω τó μουσικό μέρος του έργου του, γιατί ξέν ξέρω άπό μουσική, παρά τó δραματικό και τά λίγα μου αυτά λόγια είναι ή κρίση μου για τó έργο του άπό όσα σκετικά διάβασα.

είν' τούτο, μαθές; πώς δέν τήν εξεδίπλωσε ή μάνα της; ...»

"Αν ήτον καμμιά ψηλή κι' άγαρμπη· «Δέ σ'ος φαίνεται σά μανάκι με τή λαμπάδα σπασμένη .... που τó π'άει ο μπάρμπ' 'Αναγκώστης μπροστά άπ' τόν παπα, που θά πη τó «Σοφία, όρθο!»;

"Αν έβλεπε κανένα κορίτσι πολύ μαυρειδερό. «Τήν επάτησε στην μογοιά ού 'Αραμ'ς (παραγκώμι ενός βαφειά του τόπου).

"Αν έπερνούσε κανένα ψηλό ύποκειμένο· «Νύχτωσε, και δέν πρόφτασε να χτίση άλλο μισό· Χρειάζεται σκαλωσιά να βάλη ο 'Αριφός (παρτσούκκλι του πρωτομάστορη, που σκάρωνε τά καράβια).

Καμπόσων ανθρώπων τή ζωή και τά πάθια, τ'άπαιρνε «κουτουριάρικα», και τ'άχε σκεδόν μονοπώλιο, ή γρηά Μορισίν. 'Εκείν' ή παροιμία που ακούσαμε άπ' τó στόμα της, «Τρεις όπ' σ' έχω,» κτλ, ήτον μόνο συνέχεια χωρίς τέλος. "Ενα χρόνο πριν, όταν είχε γείνη ο άρρεβώνας, του ίδιου τάντρουνο, είχε πει· «Τά όρνια παντρεύονται, και τά στοιχειά βλογιούνται ...»

Μιά βραδεία, πρό χρόνων, όταν είχε βγή περίπατο ένα ζευγάρι άρρεβωνιασμένων, όπου ή μανάδες και των δυό κάτι παληά ψεγάδια είχαν, φαι-

νεται, στην ύπόληψί τους, ή γρηά έξαρνα είχε ξεφωνίσει.

— Τί ταιριασμένο άντρώγυνο, να σ' πώ!

— Σε τί είνε ταιριασμένο, θειά Μορισώ; τήν έρώτησαν.

— Νά, πλειά π. . . . ς γυιός, και π. . . . ς θυγατέρα· απήντησεν ή γερόντισσα.

Μιά χρονιά, είνε τώρα πολύς καιρός, ο καινούργιος δήμαρχος που είχε γείνη στο χωριό, θέλοντας να νεωτερίση, έώδεψε όλίγες χιλιάδες του Δήμου του φτωχού, για να κάμη λείει «άρτεσιανά φρέατα.» "Υστερ' άπ' όλίγους μήνες, τά ψευτοπήγαδα χλάσαν, κ' έγειναν άχρηστα. Η θειά Μορισίνα, πηγ' ένα βράδυ να γεμίση τó κανατάκι της, 'ς έν' άπ' αυτά, και δέν ήύρε νερό στάλα.

— Παλαβώσανε και τά φτιάσανε· παλαβώσανε και τά χαλάσανε; είπε.

Θαρρώ πώς αυτό ήτον τó άπόφθεμά της τó τελευταίο. "Υστερ' άπό όλίγο, σχωρέθηκε.

λῆς του και ξαπλώνει σημαία νίκης τὸ συμβολισμό του βγαλμένον ἀπὸ τῆ λαϊκῆ παραδόση και σημαυφόρος ὄνειρευτός εἶναι ὁ Σίγφρηδ, τὸ παιδί τῆς φύσης. Τραγουδιστῆς τοῦ πόνου και τῆς ἀπελπισίας ποῦ ἄξαφνα μπροστά του εἶδεν, ἐνῶ μονάχα γιὰ τὴ χαρὰ και τὴν ἀγάπη ἦταν πλασμένος, ἔπαθε πολὺ ὡς ποῦ νὰ ἰδῆ τὴν πονοδιώχτρα αὐγῆ. Ὁ Βάγνερ μὲ τὸ ἔργο του εἶναι πρῶτα-πρῶτα Γερμανός· αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ γκαλιάζη και ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον και νὰ τὸν δεχτῆ στὴς ἀγκάλες του ὁ κόσμος. Τὶ τρικυμία ἔφερε στὴ Γερμανία και στὴν παγκόσμια τέχνη τὸ ζεῖθουμε. Μὰ ποῦθε πῆρε τὴ δύναμη αὐτή; ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φυλὴ του, γιατί τὴ λαϊκῆ ψυχὴ θέλησε νὰ φανερώσῃ μὲ τὸ ἔργο του και ἀπὸ τὴν παραδόση τοῦ ἔθνους του ζήτησε κ' ἦπιε τὰ θάνατο τῆς τέχνης νερό. Πρῶτα-πρῶτα στὸ λαὸ τῆς πατρίδας του φαντάστηκε νὰ μιλήσῃ και νὰ πῶς τῶρα στὸ Μπαυῶντ προσκυνεῖται περήφανη ἡ Γερμανικὴ ψυχὴ.

Σ' ὅλες αὐτὲς τίς ιδέες και τίς σκέψεις μου γιὰ τὸ θέατρο μὰς θέλησα νὰ δώσω κάποια μορφή πρὸ οὐσιαστικῆ· γιὰ τοῦτο καταπιάστηκα κ' ἐγὼ μὴ τραγωδία κ' ἔγραψα «τὸ Γιόφρι τῆς Ἀρτας». Ἡ ὑπόθεσις παρμένη ἀπὸ τὸ γινώμιον σ' ὅλους τοὺς Ἑλληνας δημοτικὸ τραγοῦδι (4) δουλεύτηκε καιρὸ και καιρὸ μέσα στὸ νοῦ μου ὡς ποῦ πῆρε τὴ μορφή ὅπως παρουσιάζεται σήμερα. Ζήτησα νὰ δώσω σάρκα σ' ὅ,τι σκέφτηκα γιὰ τὸ θέατρο κ' ἐνεκα τοῦτο σὲ λίγες μεριές μπορεῖ νὰ θυμίσῃ τὴν Εὐριπιδικὴ «Ἰφιγένεια στὴν Αὔλιδα», ὅχι βέβαια στὴν ὁμορφιά, παρὰ σὲ μερικὰ περιστατικὰ. Τὸ θέλησα μάλιστα νὰ ὑπάρχῃ ἡ ὁμοίωσις αὐτή, ἀφοῦ ἡ ὑπόθεσις εἶχε κάποιαν ὁμοιότητα. Σ' ἓνα μέρος μπορεῖ νὰ θυμίσῃ και τὴν «Ἀλκίστη» τοῦ ἴδιου Εὐριπίδη, ἐκεῖ ποῦ ἡ Σμαράγδω τοῦ «Γιοφριου τῆς Ἀρτας» πεθαίνει θεληματικὰ γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄντρα της, ὅπως κ' ἡ ἀρχαία Ἀλκίστη πεθαίνει γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄδμητό της. Μὲ τὴν «Ἰφιγένεια στὴν Αὔλιδα» ἠξιομοίωζε περισσότερο «τὸ Γιόφρι τῆς Ἀρτας», ἐν ἤθελα νὰ κολουθῶ τὴν παραδόση ποῦ λέει ὅτι ὁ πρωτομάστορας, ἐπειδὴ γιὰ νὰ χριστῆ τὸ Γιόφρι ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ τὴ γυναῖκά του στὸ στοιγιὸ τοῦ ποταμοῦ, τῆς ἔστειλε γράμμα νὰ γρήσῃ νὰ πάῃ στὸ ποτάμι· εἶναι ἀνάγκη νὰ θυμίσω σὲ κανένα τὸ μοιασίδι μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς Εὐριπιδικῆς τραγωδίας; Ἀνίως βιάδιζα ἀπάνου στὴν παραδόση αὐτὴ δὲ θὰ μούμενε τίποτα καινούργιο νὰ φτιάσω, γιὰ τοῦτο ἄλλοῦ θέλησα νὰ κρατήσω τίς ὁμοιότητες κ' ἔτσι νὰ δεχτῆ ὅτι οἱ παραδόσεις μὰς εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα σημάδια τοῦ συγκαταθημοῦ μὰς μὲ τοὺς ἀρχαίους. Ἡ βαθιὰ μελέτη τους μὰς δείχνει τὰ ἠθικὰ μοιασίδια μὰς. Μὰ ἀπὸ τὴ μεριὰ τούτη ζετᾶζοντας τὰ πράματα πρέπει νὰ πειστοῦμε συνάμα, ὅτι ἡ δουλιὰ ἡ δικὴ μὰς θὰ κάμῃ φανερότερη τὴν ὁμοιότητα αὐτή, ποῦ θὰ μὰς βοηθήσῃ νὰ ξαναπλάσωμε θέατρο μεγάλο και ἀθάνατο ὡς ἐκεῖνων. Καὶ νὰ πῶς φτάνω νὰ ξαναπιστέψω ὅτι τὰ ληθινὸ Ρωμαϊκὸ δρᾶμα θὰ βγῆ ἀπὸ τὴ νεώτερη παραδόση μὰς, ποῦ καθὼς ἐκεῖνων εἶναι χωρὰ πνευματικῆ, ὅπου

... οὐδ' ἔπνοι
κρῆναι μινύθουσι . . . οὐδὲ Μοισῶν
χωροὶ νιν ἀπεστύγησαν, οὐδ' ἄ
χρυσάνους Ἀφροδίτα,

καταπαῶς λέει ὁ Σοφοκλῆς (5).

(4) Ἀπὸ τίς πολλὲς παραλλαγὲς ποῦ ἔχει αὐτὸ τὸ τραγοῦδι πῆρα γιὰ βάση τῆς τραγωδίας μου κείνη ποῦ παιδάκι τὴν ἄκουσα στὴν Πάτρα, γιατί ἔχει κάποιους στίχους ποῦ κάνουν πρὸ φυσικῆ τὴν τραγικὴν αὐτὴν ἱστορία.
(5) «Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν» στίχ. 685 και 691-693.

Δὲ φαντάστηκα, ὅτι ἔγραψα τραγωδία, ποῦ και ἀπὸ μακριὰ κάνε μπορεῖ ν' ἀντικρύσῃ τίς ἀρχαίαι στὴν ὁμορφιά. Τέτιο πρᾶμα δὲ μοῦ πέρασε καθόλου ἀπὸ τὸ νοῦ· θέλησα ὅμως νὰ δείξω, ὅτι τὰ ληθινὰ τραγικὰ περιστατικὰ και τὰνθρώπινα πάθη, οἱ ὁμορφες και ἀληθινὲς ἀφορμὲς και τὰψηλά αἰσθήματα βρίσκονται σὲ μεγάλο βαθμὸ και μέσα στὸν πνευματικὸ κόσμον ποῦ ἔπλασεν ἡ νεώτερη ψυχὴ τῆς φυλῆς μὰς. Θυσιάζεται ἡ Ἰφιγένεια στὴν Αὔλιδα γιὰ νὰ δοξαστῆ ἡ πατρίδα της· ἀπόφαση ποῦ κλεῖ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Πηγαίνει ὅμως κ' ἡ Σμαράγδω τοῦ «Γιοφριου τῆς Ἀρτας» θεληματικὰ στὸ θάνατο γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄντρα της και κόσμον καταδικασμένον σὲ θάνατο· ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἔχει κάτι, ποῦ σιμᾶνε τὸν ἄνθρωπον στὸ θεῖο. Φαντάστηκα τίτιον, θεληματικὸ τὸ θάνατο τῆς Σμαράγδως γιὰ νὰ δείξω ἀκόμα, ὅτι σὲ κάτι μποροῦμε νὰ ξεπεράσωμε τοὺς ἀρχαίους μὲ τὸ νὰ εἶμαστε χριστιανοὶ και ποῦ μοῦ ἔδωσεν ἀφορμὴ νὰ τὸ προσέξω ἓνας σημερινὸς ψυχολόγος τεχνικῆς (6). Εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀρετὴ, ὅπως μὰς τῆνε διδάχουν οἱ τραγικοὶ και ὅπως μὰς τὴν ζηγᾶει ὁ Σωκράτης μὲς στὰ ἔργα τοῦ Πλάτων. Ἐχομε κ' ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ τὴν ἀγάπη, ὅπως μὰς τῆνε διδάχνει ὁ Χριστὸς μὲ τὸ Βαγγέλιο. Δύναμη, ποῦ μὰς σπρώχνει πρὸς ὅλους τοὺς ἠρωϊσμούς τῆς ψυχῆς, ποῦ μὰς γνωρίζει τὰπόκρυφα τῆς καλοσύνης, ποῦ μὰς φέρνει ὀμπρὸς στὰ μάτια μὰς ὀλοζώντανη τὴν ὁμορφιά, ποῦ μὰς σωματόνει τὴ γητεία τῶν ὄνειρων και μὰς κάνει νὰ νοιώθουμε τὴ ζωὴ.

Ὅταν ἔπλαθα μέσα στὸ νοῦ μου τὴν ὑπόθεσις σκεφτόμουνα μὰζι και τὸ τεχνικὸ μέρος· δὲ δυσκολεύτηκα νὰ χαρᾶξω τὰ σημάδια, ποῦ ἀπάνω τους θὰ βιάδιζα, γιατί μοῦ ὀδήγησαν τὸ νοῦ τὰ λόγια τοῦ Σολωμοῦ: «Πᾶρε και σύμπηξε δυνατὰ μὴ πνευματικὴ δύναμη και καταμερίσει τὴν εἰς τόσους χαραχτήρας ἀνδρῶν και γυναικῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ν' ἀνταποκρίνονται ἐμπράκτως τὰ πάντα. Σκέψου καλά, ἂν τοῦτο θὰ γίνῃ ρωμαντικὰ, ἢ ἂν εἶναι δυνατὸ κλασικὰ, ἢ εἰς εἶδος μιχτὸ ἄλλὰ νόμιμον (7). Δίνεται εὐτὺς ἀπ' τὴν ἀρχὴ σ' ὁποῖον νοιώθει τὸν δρισμὸν αὐτὸν ἡ ὀδηγία, πῶς πρέπει τὰ πρόσωπα τοῦ δραματικῆς ἔργου νὰ βρίσκονται τῶνα μπρὸς στ' ἄλλο και ποῖα δύναμη τεχνικὴ πρέπει νὰ τὰ κυβερνή; ὅλα μὰζι, πῶς πρέπει νὰ ζοῦνε μέσα στὸν πνευματικὸ κόσμον χωρὶς νὰ στέκουνε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀρμονία. Μὲ ποῖον τρόπο θὰ γίνῃ και πραγματικὸ τὸ πρῶτο μέρος τῆς ὀδηγίας; Νὰ σκεφτῆς λέει ὁ Σολωμός: 1ο «ἂν θὰ γίνῃ ρωμαντικὰ.» Εἶναι βολετὸ αὐτὸ στὸ Ρωμαϊκὸ θέατρο καθολοκληρία; Ὅχι· γιατί ὁ ρωμαντισμὸς ὁ ἀπόλυτος δὲ μπορεῖ νὰ ζῆσῃ στὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ (ἡ ἀπόδειξις ἴσως νὰ εἶχε τὸν τόπον τῆς ἰδῶ, μὰ θὰ μὲ παράσερνεν ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ μου σκοπὸ)· ἔζησε μόνον κάμποσον καιρὸ στὴς ψευδοθεμενὲς ψυχῆς, ὅταν ἦταν τοῦ συρμού. 2ο «ἂν εἶναι δυνατὸ κλασικὰ.» Ἐνοιωθεν ὁ Σολωμός—ἂν και μιλῶσε περισσότερο γιὰ λυρικὴ ποίηση—μὰ δὲν εἶχε και τὴ δύναμη νὰ τὸ πῆ ἕαστερα ἰδῶ, ὅτι τὸ ἀπόλυτο κλασικὸ δὲν εἶναι ὀφέλιμον και κατάλληλον στὸ ἔθνος του, ποῦ ξαναζοῦσε κ' εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ καινούργιες ἠθικὲς δυνάμεις γιὰ νὰ τραβήξῃ ὀμπρὸς μέσα στὴ ζωὴ· γιὰ τοῦτο εἶπε και τὸ ἂν εἶναι δυνατὸ. Ὁ ἀπόλυτος κλασικισμὸς μὰς φέρνει στὸ ἀπόλυτο ξαναγύρισμα πρὸς τοὺς ἀρχαίους, πρᾶμα ποῦ,

(6) H. Fierens—Gevaert.—Essais sur l' Art Contemporain P. 123.
(7) Δ. Σολωμοῦ.—Ἐλεύτεροι πολιτοκρημένοι. Στοχασμοί.

καθὼς προσέπα, μὰς ἀποτραβάει ἀπὸ τὴ ζωὴ (8). Μὰς μένει τὸ 3ο. «Εἰς εἶδος μιχτὸ ἄλλὰ νόμιμον.» Νὰ λοιπὸν ἡ ἀλήθεια. Σμιζιμον μέσα στὴν τέχνη τῆς ἀρχαίας ψυχῆς μὲ τὴ νεώτερη, ἄλλὰ σμιζιμον προσεχτικὸ. Νὰ πάρουμε δηλ. ἀπὸ τὴν ἀρχαία τέχνη ὅ,τι μὰς εἶναι χρήσιμον και νὰ τὸ ταιριάσωμε μὲ τὸ δημοτικὸ στοιγεῖον μὲ τρόπο δημιουργικόν. Κάτι τίτιον φαντάζουμαι, ὅτι ἤθελε νὰ πῆ και ὁ Ἑλληνοφρακντζέζος ποιητῆς Α. Σενιὲ μὲ τὸν περίφημον στίχον του:

Sur des penseurs nouveaux faisons de vers antiques,
κάτι τίτιον, θαρρῶ, γέννησε και τὴν «Τρισεύγεννη» τοῦ Παλαμᾶ (9), τὸ δρᾶμα ποῦ τραγοῦδαί τὴν ὁμορφιά και τὴν ἀγάπη βγαλμέναι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἀκολούθησα ἀπὸ σιμᾶ τὴν ἴδια τοῦ Σολωμοῦ γράφοντας τὴν τραγωδίαν μου και γιὰ τοῦτο ἔριξα μέσα σ' αὐτὴ, μ' ὅσο μέτρο ἔρινα ἀρετὸ, τίς ιδέες, τὰ συνήθια, τίς πρόληψεις, τίς πεποιθήσεις, τὴ σκέψη ἀκόμα—ὅσο μποροῦσα βέβαια—τοῦ λαοῦ, ὅπως μὰς τὸν παρουσιάζουν τὰ παραμύθια και τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια. Στὴν παραδόση του ζήτησα τὰ σύμβολα και τίς παρομοιώσεις. Μοῦρχονταν τὰ τίτιον στὸ νοῦ και συλλογιζόμουνα παρόμοια πράματα, ποῦ ζοῦνε μέσα στ' ἀρχαῖον θέατρο κ' ἔβλεπα πόσο ἐνωμέναι στὰ κυριώτερα σημάδια τους μένουσι οἱ δύο φυλῆς, ἡ παλιὰ κ' ἡ σημερινὴ. Γιὰ τὸ λόγον αὐτὸν δὲ δειλίασα και δύο-τρεις στίχους ἀρχαίους νὰ τοὺς βάλω μεταφρασμένους στὴν τραγωδίαν μου· ἀφοῦ τὸ πρᾶμα εἶναι τὸ ἴδιον, θὰ ἦταν ἄσχημον νὰλλαζαν τὰ λόγια. Καὶ νὰ πῶς ἡ Σμαράγδω τοῦ «Γιοφριου τῆς Ἀρτας» λέει τὴν ὄρα ποῦ ἀποφασίζει νὰ πεθάνῃ:

Μάννα μου ἄκουε; νὰ μὴ ντυθῆς
Στὰ μαῦρα...

καθὼς λέει κ' ἡ Ἰφιγένεια στὴ δικὴ της μάννα:

Μῆτερ... τάδε δ' ἔμοι πιθὸν
Μῆτ' ἄμοι σῶμα μέλανας ἀμπύσχη πέπλου;(10).

Εἶναι ἀκόμα και ὁ Ὀμηρικὸς στίχος ποῦ λέγεται γιὰ τὸ μάντη Κάλχαντα,

Ὅς ἦδη τὰ τ' εἶοντα, τὰ τ' ἐσόμενα πρὸ τ' εἶοντα(11)
και ποῦ μεταφρασμένον τὸν ἔβαλα στὸ στόμα τῆς μάγισσας Δάρφνης

Τωρινὰ και περασμένα
Και μελλοῦμενα γνωρίζω,

γιατί οἱ ἀρχαῖοι μάντηδες ἴδιοι και ἀπαράλλαχτοι σωθῆκανε στὴς σημερινὲς μάγισσας και τὰ λόγια αὐτὰ τᾶκουσα μὲ ταῦτιά μου κάποτες ἀπὸ ἓνα χωριάτη, ὅταν μούλεγε γιὰ τὴν τρομερὴ δύναμη μὴς μάγισσας τοῦ χωριοῦ του, ποῦ ὅλα τᾶξερε και τὰ προμάντευε.

Διαβάζοντας τοὺς ἀρχαίους τραγικοὺς, θαύμαζα πάντα τὴν ψυχολογικὴ τελιότητα ποῦ ὑπάρχει μέσα στὰ ἔργα τους και ποῦ σριχτοδίνει τὴ δράση σὲ τρόπο, ὅστε εὐκολα νὰ καταλαβαῖνη καθένας πῶς και ποῦ ἐνεργοῦν τὰ διάφορα πρόσωπα χωρὶς νᾶχη και ὀδηγὸ νὰ τοῦ λῆ αὐτὸ γίνεται ἢ θὰ γίνῃ.

(8) Μὲ δικαιοῦνον παρὰ πολὺ σ' αὐτὲς τίς σκέψεις μου οἱ διάφοροι δραματικοὶ διαγωνισμοί. Σύμφωνα μ' ἀπίτητον ὄρον τοὺς οἱ βραβεμέναι τραγοῦδιες γράφονται ἀπάνου στοὺς στενότερους κλασικοὺς ἢ ρωμαντικοὺς κανόνες και στὴ φόρμα τῶν ἀρχαίων τραγικῶν ἢ τοῦ Σαιξπηρου. Πόσες ἀπ' αὐτὲς τίς τραγοῦδιες δεχτήκαν ἑλληνικὰ ἔργα και ζῆσαν; Καμιά φωνάζουν τὰ πράματα.
(9) Κωστῆ Παλαμᾶ.—«Τρισεύγεννη». Δρᾶμα σὲ τρεῖς ἀκτῆς. Ἀθήνα 1903.
(10) Εὐριπίδη.—«Ἰφιγένεια ἐν Αὔλιδι» στί. 1436—8.
(11) Ὀμήρου Ἰλιάς.—Ράψ. Α. στί. 70.

τώρα, κ' έτσι φέρνεται τούτο ή εκείνο τὸ πρόσωπο. Τέχνη δηλ. πού κάνει τὰ λόγια νὰ γίνονται παραστατικές ιδέες, χωρίς νὰ χάνεται ὁ ποιητής σὲ παραγιομίσματα γιὰ νὰ ξηγήσει πῶς δίνεται τὸ δράμα του. Τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας πρέπει νὰ τὸ μιμηθῶμε κι ὅποιος θέλει νὰ νοιώσει καλύτερα τὸ τί θέλω νὰ πῶ, ἄς διαβάσει τὰ ὅσα λέει ὁ Ψυχάρης στὸ βιβλίο του «Γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ Θέατρο» (12). Μὲ τέτιον τρόπον ἔγραψα κ' ἐγὼ τὴν τραγωδίαν μου—ὅσο μπορούσα—καὶ γιὰ τὸν ἴδιον λόγο δὲν τήνε χώρισα καὶ σὲ πράξεις, ὅπως συνηθίζεται. Ξέρουμε ἀκόμα ὅτι τὸ θέατρο τῶν ἀρχαίων, μολοντί τὰ πρόσωπά του εἶναι περισσότερο ἥρωες καὶ μυθολογικά παρά τῆς ἐποχῆς τους ἄνθρωποι, ὅμως εἶναι θέατρο ὁλότελα ἀνθρώπινο. Ἄλλο διδάγμα ἀπ' αὐτὸ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ξεφεύγουμε καθόλου ἀπὸ τὸ φυσικὸ καὶ νὰ παραμελοῦμε τὴ ζωὴ, ἂν θέλουμε νὰ πλάσουμε ἀληθινὸ θέατρο. Τὰ πρόσωπα πού ἀνεβάζουμε στὴ σκηνὴ καὶ πού τοὺς βάζουμε στὸ στόμα τους τὴς ιδέες καὶ τοὺς στοχασμούς μας ἀνάγκη νὰ τὰ νοιώθουμε πρώτα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ γύρω μας κ' ὕστερα νὰ κοιτᾶμε ἂν μπορούμε νὰ σταθοῦν καὶ σ' ὁποιαδήποτε εὐκλή σκηνή. Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει καθόλου νὰ εἶναι τὰ πρόσωπα αὐτὰ μεγάλα, κίονα στὴν τέχνη, νὰ δὲν ἀλήθειες κ' ιδέες κοινὲς σὲ κάθε ἀνθρώπου, νὰ ζωγραφίζον πιστὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ, ἂν βέβαια κι ὁ ποιητής τους ἔχη τὴ δύναμη νὰ τὰ πλάσει τίτι. Νὰ στολίζονται μ' ὅλα τὰ ἠθικὰ χερίσματα πού κυβερνᾶνε τὴν ἀληθινὴ κοινωνία, νὰ παρουσιάζονται δυνατὰ στὴ θέλησή τους ἢ φυσικὰ στὴν ἀδυναμία τους, νὰ παλεύουν τὸν ἀγῶνα πού οἱ φυσικοὶ κ' οἱ κοινωνικοὶ νόμοι ἀνοίγουν, μὰ καὶ συνάμα νὰ μένουνε μέσα στὸ σύνορον τοῦ φυσικοῦ κι ἔχι, θέλοντας τάχα νὰ σκεφτοῦμε κ' ἐμεῖς πρωτότυπα καὶ νὰ φιλοσοφήσουμε μ' ἰδιότροπον σύστημα, ν' ἀναποδογυρίζουν τοὺς τέτιους νόμους.

Μπορεῖ νὰ ρωτήση κανένας: γιατί τραγωδία κι ἔχι δράμα; Ἡ νὰ μοῦ πῆ: «Ἡ τραγωδία πέθανε πιά σήμερα κι ἀδύνατο νὰ ξαναζήσει», ὅπως λένε καὶ πολλοὶ κριτικοί. Δὲν τὸ πιστεύω· βλέπω καμιά φορὰ στὸ θέατρο μὰς πού τυχαίνει γὰ παιζέται τραγωδία ἀνθρωπινὰ μεταφρασμένη, νὰ συγκινιέται

(12) Ψυχάρης. — Γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ θέατρο. — Πρόλογος σελ. 50—51.

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

IBAN ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

Ο ΜΠΙΡΟΥΚΟΣ

Γύριζ' ἀπὸ τὸ κυνήγι μονάχος μέσα σὲνα ντροσκι. Μοῦ λείπονταν ὄχτω ἀκόμα βέρτσια γιὰ τὸ σπίτι.

Ἡ καμμένη ἢ φοράδα μαζί προχωροῦσε μὲ κανονικά καὶ μεγάλα βήματα στὸν γεμάτον κορνιαχτὸ δρόμο, τέντωνε τ' αὐτιά της καὶ κάθε τόσο ἄφινε ἕνα μισοπνιγμένο χλιμίντρημα.

Ὁ σκύλος μου ἀκολούθησε μισὸ βῆμα πίσω ἀπὸ τ' ἀμάξι.

Μπόρα ἔρχονταν.

Μπροστά μου ἕνα μενεξεδένο νεφὸ ἀργυροφώνωνταν πάνωθε ἀπὸ τὸ δάσο, σταχτιά σύγνεφα τρέχανε πρὸς τὸ μέρος μου καὶ τῶν ἰτιῶν τὰ φύλλα σάλεθαν μουρμουρίζοντας.

ὁ λαὸς καὶ νὰ νοιώθῃ τὸν ἑαυτὸ του, ἔστω καὶ γιὰ λίγην ὥρα, κάπως ἀλλαγμένο στὴν ψυχὴ, ἕνεκα πού ζῆ μὲ πρᾶγμα νέο. Μὴν παραξενοφανῆ αὐτό. Ἡ τραγωδία εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ θεάτρου, ἡ νιότη του σὰ νὰ πούμε. Κι ὅπως παρατήρησε ἡ σημερινὴ φιλοσοφία, πού γιὰ βάση της κυριώτερη ἔχει τὴν ψυχολογικὴ ἀνάλυση: «θέλουμε ν' ἀνκπνέουμε τὸ δροσερὸ καὶ παρθενικὸ ἄρωμα, πού ξεχύνει τὸ πρῶτο ἀνθίσμα κάθε τέχνης. Τὸ προτιμάμε ἀπὸ τὴν πολὺ δυνατὴ καὶ τίς περισσότερες φορὲς φτιαστὴ γέψη τῶν γουρμασμένων τεχνῶν. Ἡ ἀγάπη μὰς δὲν εἶναι γιὰ τὸ πολυκαιρινὸ ἐνός ἔργου παρά ξεναντίας γιὰ τὴ νιότη τῆς τέχνης» δὲν ἀγαπάμε τὰ πρωτόγονα ἔργα, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαία καὶ πολὺ ἀλαργινὰ, ἀλλὰ γιατί ἔχουν τὴ χάρη καὶ τὴ θεϊκὴν ἀπλότητα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης μέσα στὴν κοίνα της. Μὰς γητεύει τὸ χαμόγελο τῆς παιδικτικῆς ἡλικίας καὶ δὲ σεβόμαστε τὸ περασμένο γιὰ τὴ σοβαρὴ βαρύτητά του. Τὸ πάθος μὰς δὲν εἶναι καθόλου ἀρχαιοφιλία» (13). Ἀρκετὴ ξήγηση αὐτὴ νὰ πείσῃ τὸν καθένα, γιατί ἡ τραγωδία θὰ εἶναι πάντα ἀθάνατη. Ὅσο βρίσκονται ποιητὰδες, πού ξέρουνε ν' ἀγγίζον τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ σ' ἀψήλότερα τῆς αἰσθημάτων μὲ τὸ μουσικὸ τους στόμα, θὰ ζῆ κ' ἡ τραγωδία. Αὐτὰ δὲν τὰ λέω γιὰ νὰ εἰπῶ, ὅτι κ' ἡ δική μου τραγωδία ἀξίζει τάχατες κάτι. Ὅχι· ἐγὼ ἔγραψα μόνο γιὰ νὰ δοκιμάσω, ἂν γίνονται καὶ πραγματικὲς οἱ ιδέες μου γιὰ τὸ θέατρο καὶ νὰ δώσω ἀφορμὴ σὲ κανένα καλύτερό μου, ἂν θελήσῃ, νὰ ζητάσῃ πῶς μπορούμε νὰ πάρουμε ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο θέατρο ὅ,τι μὰς χρειάζεται γιὰ νὰ φτιάσουμε δικὸ μὰς καθαυτό. Δὲν ξεχνῶ ὅτι ἡ φυλὴ μὰς καὶ στὸ πνευματικὸ της μέρος εἶναι ἀκόμα σὰν τὸν ἀρχαῖο Παρμενίδη, τὸν Ἑλλαστικὸ φιλόσοφο, μπρὸς στὴς θύρες τῆς Μέραις καὶ τῆς Νύχτας ζητώντας νὰ βρῆ τὸ δρόμο τῆς ἀλήθειας· μὰ κ' ἐλπίζω πῶς ἡ Δίκη θὰ μὰς πῆ μιὰ μέρα μὲ τάλαντο τῆς στόμα, ὅτι μὰς εἶναι γραμμένο

Πάντα πυθίσθαι

Ἡμὲν ἀληθείης εὐπειθέος ἀτρεκέλις ἦτορ

Ἡδὲ βροτῶν δόξας, τῆς οὐκ ἔνι πιστικὸς ἀληθείης.

Δοκιμὴ λοιπὸν ἔκαμα. Καὶ γιὰ τὴ δοκιμὴ μου αὐτὴ πῆρα μιὰ ἀπὸ τίς ὁμορφότερες παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δὲν ξέρω ἂν τὴν ζετύλιξα καλὰ ἢ

(13) H. Fierens - Gevaert. — Nouveaux Essais sur l'Art Contemporain. Pag. 190.

Ἡ ἀποπνιχτικὰ κάψα ἀλλάξε διαμίας σὲ ὑγρὴ καὶ διαπεραστικὴ δροσιὰ.

Κίνησα τ' ἄλογό μου, κατέβηκα στὴ λαγκαδιά, πέρασα τὴν ἀποξεραιμένη της σκῆτη στρωμένη ἀπὸ ταπίτο μὲ χαμόκλαδα καὶ λίγο ὕστερα μπῆκα στὸ δάσο.

Ὁ δρόμος πού τραβοῦσα ἔσπερε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πυκνὰ φουντώματα τῶν λεφτοκαρυῶν, τὸ σκοτάδι ἦτα βαθύ κ' ἱπροχωροῦσα στὰ στραβά.

Τὸ λιανοκαμωμένο ἀμάξι μου πότε σκουνοῦσε στὴς πολυκομπες ρίζες τῶν φλαμουριῶν καὶ τῶν ἐκατόχρονων βαλανιδιῶν, πότε χάνονταν στ' αὐλάκια, πού οἱ τροχοὶ ἀπὸ τίς τελέγες εἶχαν ἀνοίξει.

Τ' ἄλογό μου ἄρχισε νὰ σκιαζέται.

Ἐνας δυνατὸς ἀγέρας ὑψώθηκε καὶ χύθηκε ἑρμητικά στὸ δάσο, χοντρές σταλαματιές νεροῦ πέσανε στὴς φυλλωσιές, μιὰν ἀστραπὴ διάσκισε τὸ οὐρανοθέμελο καὶ κατόπι μιὰ βροντὴ τὴν ἀκολούθησε.

Ἐπεφτε μὲ τ' ἀσκή ἢ βροχὴ, πού λένε, κι ἀναγακάστηκα νὰ σταματήσω· τ' ἄλογό μου χαμένο στὴ λάσπη. Δὲν ἔβλεπα τὸ δαχτυλάκι μου.

Πέτυχα μιὰ σκεπὴ ἀπὸ φυλλωσιές.

Μαζωμένος καὶ μὲ τὸ πρόσωπο κουκουλωμένο ἔκανα πομονὴ ὅσο νὰ σώσῃ ἢ μπόρα. Σ' ἕνα ἀστραπόφωτο ξεχώρισα στὸ δρόμο ἕναν ἀνθρώπον πού ἔρ-

χόκημα σὲ τραγωδία. Ἰσως στὰ χέρια ἀλλουνοῦ νὰ γινόταν κάτι ἀληθινὰ δημιουργικὸ, κάτι τέλει. Ἄς προσπαθήσῃ. Ἐμένα μὲ φτάνει ἡ ἱκανοποίηση ἢ ἀτομικὴ μου, ὅτι τὴν τραγικὴν αὐτὴν ἱστορία θέλησα νὰ τήνε ντύσω μὲ τὸ ἱερὸ φόρεμα κάποιας ιδέας. Τῆς ιδέας, ὅτι πρέπει νὰ δουλέψουμε γερά καὶ προσεχτικὰ γιὰ νὰ δοκιμάσουμε, ἂν μπορούμε νὰ ὠφεληθῶμε ἀπὸ τὸ καθεστὶ πού μὰς ἔχρησαν οἱ πρόγονοί μας ὥστε νάντικρύσουμε τὸν Ἥλιο τῆς Ἀλήθειας. Γιατί μὴ λησμονᾶμε ὅτι δὲν ξεδιαλύθηκεν ἀκόμα τὸ σκοτάδι πού μὰς περιέζωσε, καὶ μὰς ταιριάζει πολὺ νὰ ξαναλέμε τὰ λόγια τῶν παλιῶν Ἰντῶν, πού σωθήκανε στὴς Βέδες μέσα:

«Ὁ ἥλιος θὰ ἐγῆ;

«Ἡ ἀγαπημένη μὰς αὐγὴ θὰ ξαναγυρίσῃ;

«Τῆς νύχτας οἱ δυνάμεις θὰ νικηθοῦν ἀπὸ τὸ φωτεινὸ Θεό;»

Μὲ τὸν ἥλιο τῆς Ἀλήθειας θὰ μπορούμε νὰ σκεφτοῦμε καὶ νὰ πλάσουμε καλύτερα.

(Ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο ἀρχίζει ἡ τραγωδία).

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ὁ τίμιος κ. Φωτισμένος, ἀπὸ ναυάνης σ' ὅλες τίς δουλιές του, ἀποφάσισε νὰ δοκιμάσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν τύχη του ἀνοίγοντας ἕνα μικρὸ μπακαλάκι. Ἀπὸ τὸ τοῖμασε σ' ὅλα θέλητε νὰ βάλῃ καὶ τὴν ἐπιγραφή. Μὰ τί ἔνομα νὰ τοῦ δώσῃ; Ὁ Θεοδοσίου ὁ «ἐπιγραφοποιός» τοῦλαγε νὰ τὸ βγάλῃ «ὁ Λούκουλλος, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Ἀκρίβεια, ὁ Νέρων, ὁ Ἀρκουδας, τὸ Χαρμπίν»

— Τίποτας ἀπ' αὐτὰ, βρε παιδί μου· θέλω ἔνομα πού νὰ χτυπάῃ καλὰ στὸ μάτι καὶ σταυτί θέλω καινούργιο πρᾶμα.

Ἄξαρνα, σὰ νὰ φωτίστηκεν ὁ νοῦς του, ὁ κ. Φωτισμένος εἰσάγει:

— Στάσου! τὸ βρῆκα· γράψε: «Μὴν πηγαίνατε νὰ σᾶς κλέβουν ἄλλοῦ. Ἐλάτε ἐδῶ». Αὐτὸ ἦταν.

Ὁ φοιτητὴς τῆς Νομικῆς Φώτης Ράτσας τὸν περασμένο Μάρτη πιάνει νὰ κάμῃ μιὰ γραφὴ στοὺς γέρους του στὴν ἐπαρχία γιὰ νὰ τοὺς καταφέρῃ νὰ τοῦ στείλουν τίποτα λιανά· καὶ γράφει: «Ἐγὼ ἀπόλητην ἀνάγκην ἂν' αὐτὰ τὰ χρήματα. Πρέπει νὰγοράσω βιβλία καινούργια· τὴ μαγαλιὰ γραμματικὴ τοῦ Ὀλλεντόρφου γιὰ τὰ Γαληκὰ μου, τὸ καινούργιο Πολητικὸ δίκαιο, τὸ μεγάλο Λαικικὸ τοῦ Δικηγόρου. Μοῦ χρηζίζονται πολλὴ, καθὼς καὶ μιὰ γραβάντα.» Καλὰ πάει, λέει μονάχος του, μὰ πρέπει τὸ γράμμα νὰ τελιωθῇ κομμάτι συγκινητικὰ. Καὶ ἔσκουλαθάει: «Θὲ σᾶς ἔγραφα κι ἄλλα μὰ δὲ μπορῶ νὰ γράψω πλέον· τὸ δομάτιό μου εἶναι τόσον κρῖο πού παγόνουν τὰ πόδια μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ κρατήσω τὴν πένα!»

χονταν καταπάνω μου. Σίμωσε στὸ ντροσκι μου.

— Ποιὸς εἶσαι; ρωτᾶει μιὰ φωνή.

— Καὶ τοῦ λόγου σου;

— Ὁ δασοφύλακας.

Σὰν τοῦ εἶπα τὸνομά μου:

— Ἄ! ξέρω, κάνει, πᾶτε στὸ σπίτι.

— Δὲ βλέπεις, χριστιανέ μου, μπόρα.

— Εἶναι πολὺ δυνατὴ, ἀποκρίθηκε ἡ φωνή.

Τὴν ἴδια στιγμὴ μιὰ ἀστραπὴ ἔχρωμα φώτισε τὸν ἀνθρώπο καὶ μπόρεσα νὰν τονὲ ξεχωρίσω καλὰ· στὸ ἄξαρνο φῶς μιὰ δυνατὴ βροντὴ ἀκολούθησε κ' ἡ βροχὴ διπλασιάστηκε.

— Ἐχει νὰ βρέχῃ γιὰ κάμποσο, λέει ὁ δασοφύλακας.

— Καὶ τώρα τί γίνεται;

— Θέλετε νὰ σᾶς πᾶω στὴν καλύβα μου; μοῦ κάνει ἀπότομα.

— Ἄν θέλω λέει!

— Ἀναβῆτε στ' ἀμάξι.

Ὁ δασοφύλακας ζύγωσε τὴ φοράδα μου, τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὰ γκέμια καὶ μὰς ἔδγαλε ἀπὸ ταυλάκι πού εἶχαμ σταματήσει.

Κρατιόμουνα ἀραγαμίνος ἀπὸ τὸ κάθισμα τὰμαξιοῦ, πού χρορῆβε σὰ βάρκα σὲ φουρτούνα.

Τ' ἄλογο γλυστροῦσε καὶ κάθε στιγμὴ κιντύνεβε